

IV

*(Informacje)*INFORMACJE INSTYTUCJI, ORGANÓW I JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH
UNII EUROPEJSKIEJ

RADA

Konkluzje Rady w sprawie praw ofiar

(2019/C 422/05)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

PRZYPOMINAJĄC O OSIĄGNIĘCIU ZNACZNYCH POSTĘPÓW W TWORZENIU KOMPLEKSOWYCH UNIJNYCH PRZEPISÓW W DZIEDZINIE PRAW OFIAR;

PODKREŚLAJĄC ZNACZENIE DALSZEGO ROZWIJANIA TYCH PRZEPISÓW I ZWIĘKSZANIA ICH SPRAWNEGO I EFEKTYWNEGO WDRAŻANIA, PRZY ZAANGAŻOWANIU WSZYSTKICH ODPOWIEDNIICH ZAINTERESOWANYCH STRON;

- (1) PRZYPOMINA o nowym programie strategicznym Unii Europejskiej, zgodnie z którym ochrona obywateli i swobód jest jednym z głównych priorytetów działań Unii na lata 2019–2024. Rada Europejska potwierdziła, że Europa musi być miejscem, w którym ludzie czują się wolni i bezpieczni.
- (2) ODNOTOWUJE z zadowoleniem działania Komisji na rzecz zarówno zwiększania praw ofiar, jak i wskazywania odpowiednich usprawnień w zakresie dostępu ofiar do odszkodowań. Ponadto Rada uważa, że sprawozdanie pt. „Wzmacnianie praw ofiar: od odszkodowania do naprawienia krzywdy – w kierunku nowej unijnej strategii dotyczącej praw ofiar 2020–2025” ⁽¹⁾ stanowi dobrą podstawę przyszłych prac.
- (3) WYRAŻA UZNANIE dla istotnych prac przeprowadzonych przez Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA), zwłaszcza jeśli chodzi o badania i ankiety na temat wykrywania i eliminowania niedociągnięć związanych z prawami ofiar, np. zestaw czterech sprawozdań dotyczących zapewniania sprawiedliwości ofiarom przestępstw z użyciem przemocy i opublikowanych w kwietniu 2019 r. Opierając się na opiniach przedstawionych w wyżej wspomnianych sprawozdaniach, Rada uważa za oczywiste, że niezbędne są środki służące poprawie dostępu ofiar do wymiaru sprawiedliwości i odszkodowań.
- (4) PPRZYPOMINA o poprzednich konkluzjach Rady w sprawie ofiar terroryzmu ⁽²⁾ oraz opublikowanych w 2014 r. konkluzjach Rady w sprawie zapobiegania wszelkim formom przemocy wobec kobiet i dziewcząt, w tym okaleczaniu żeńskich narządów płciowych, i zwalczania takiej przemocy ⁽³⁾.
- (5) WYRAŻA UZNANIE dla konkretnych wyników prac prowadzonych w ramach horyzontalnego mandatu unijnego koordynatora ds. zwalczania handlu ludźmi i zgodnie z art. 20 dyrektywy UE w sprawie zwalczania handlu ludźmi, w tym wyników w zakresie dostępu ofiar handlu ludźmi do przysługujących im praw i korzystania z tych praw oraz w odniesieniu do komunikatu z 2017 r. pt. „Sprawozdanie w sprawie działań następczych w związku ze Strategią UE na rzecz wyeliminowania handlu ludźmi oraz wskazanie kolejnych konkretnych działań”.

⁽¹⁾ Sprawozdanie zamieszczono w dok. 8629/19.⁽²⁾ Dok. 9719/18.⁽³⁾ Dok. 9543/14.

- (6) UWAŻA, że szczególnie ważne jest kontynuowanie i intensyfikowanie prac służących wzmocnieniu praw ofiar w Unii Europejskiej. W tym celu należy szybko zakończyć będącą jeszcze w toku ocenę wdrażania najnowszych instrumentów prawnych, takich jak dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/541 of 15 marca 2017 r. w sprawie zwalczania terroryzmu ⁽⁴⁾, jak również dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW ⁽⁵⁾. Rada uważa, że uzasadnione jest dalsze rozwijanie polityki Unii Europejskiej dotyczącej ofiar zgodnie z najnowszymi odpowiednimi aktami prawnymi UE oraz z uwzględnieniem potrzeb i praw ofiar.
- (7) UWAŻA, że zwrot ofiarom zabezpieczonego mienia na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1805 z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie wzajemnego uznawania nakazów zabezpieczenia i nakazów konfiskaty ⁽⁶⁾ stanowi ważny środek uznawania praw ofiar.
- (8) PODKREŚLA, jak ważne jest skuteczniejsze przekładanie aktów prawnych dotyczących praw ofiar na najlepsze praktyki w państwach członkowskich. Ofiary powinny mieć poczucie, że mogą korzystać ze swoich praw w praktyce i bez względu na to, w którym państwie członkowskim doszło do popełnienia przestępstwa. Dostęp ofiar do przysługujących im praw należy zapewnić poprzez skuteczniejsze przekazywanie im informacji z wykorzystaniem wszystkich stosownych środków. Ponadto należy w kompleksowy i stały sposób wspierać szkolenia i wiedzę fachową osób mających kontakt z ofiarami.
- (9) PODKREŚLA, jak ważne dla propagowania praw ofiar przestępstw w państwach członkowskich jest unijne finansowanie. Rada uważa, że kwestią o zasadniczym znaczeniu jest to, aby możliwość finansowania działań i inicjatyw służących zwiększaniu praw ofiar uwzględnić w programie „Wymiar sprawiedliwości”, programie „Prawa i wartości” i w Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego, stanowiących elementy wieloletnich ram finansowych Unii na lata 2021–2027.
- (10) UZNAJE, że kwestie związane z prawami ofiar mają charakter międzyinstytucjonalny, międzyrządowy i wielowymiarowy i wymagają koordynacji. Rozwijając koordynację na szczeblu UE, należy dokonać oceny doświadczeń wynikających z zadań związanych z koordynacją, zanim rozważona zostanie możliwość ustanowienia nowych struktur koordynacyjnych lub modyfikacji istniejących zadań. W szczególności należy unikać powielania już istniejących mandatów i unijnych ram koordynacji ustanowionych na mocy prawa UE. Ważne jest, aby UE aktywnie wspierała współpracę transgraniczną między państwami członkowskimi. Odpowiedzialność za krajowe struktury koordynacyjne powinny jednak ponosić wyłącznie państwa członkowskie.
- (11) ODNOTOWUJE, że pomimo dużych wysiłków, aby zapewnić stosowanie przepisów i przestrzeganie praw w cyberprzestrzeni, stale rośnie liczba wszelkich form cyberprzestępczości i szkodliwych zachowań w internecie, co wiąże się z koniecznością zapewnienia ochrony ofiarom, które zostały poszkodowane w wyniku naruszenia ich praw podstawowych, poniesienia strat finansowych, kradzieży tożsamości i nadszarpięcia ich reputacji w kraju i za granicą.
- (12) UWAŻA, że niezbędne jest zacieśnienie współpracy zarówno na szczeblu unijnym, jak i na szczeblu krajowym. Współpracę między państwami członkowskimi – i jej skuteczność – trzeba zwiększać poprzez wykorzystywanie istniejących sieci UE. Można rozważyć współpracę między europejską siecią dotyczącą praw ofiar ⁽⁷⁾ a innymi odpowiednimi unijnymi sieciami, takimi jak Europejska Sieć Sądowa ⁽⁸⁾ i Europejska Sieć Zapobiegania Przestępczości ⁽⁹⁾. Ponadto Rada uważa, że spotkania centralnych punktów kontaktowych, o których mowa w dyrektywie o kompensacie, mogłyby być organizowane w sposób bardziej regularny, na przykład w związku ze spotkaniami lub z działaniami europejskiej sieci dotyczącej praw ofiar. Aby w pełni uwzględnić perspektywę ofiar i wzmocnić udzielane im wsparcie, należy aktywnie propagować partnerstwa z organizacjami lub innymi podmiotami zapewniającymi ofiarom usługi wsparcia.

⁽⁴⁾ Dz.U. L 88 z 31.3.2017, s. 6.

⁽⁵⁾ Dz.U. L 315 z 14.11.2012, s. 57.

⁽⁶⁾ Dz.U. L 303 z 28.11.2018, s. 1.

⁽⁷⁾ Europejska sieć dotycząca praw ofiar została utworzona w celu wdrożenia konkluzji Rady w sprawie utworzenia nieformalnej europejskiej sieci dotyczącej praw ofiar, przyjętych w czerwcu 2016 r. (dok. 9997/16).

⁽⁸⁾ Decyzja Rady 2008/976/WSiSW z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie Europejskiej Sieci Sądowej (Dz.U. L 348 z 24.12.2008, s. 130).

⁽⁹⁾ Decyzja Rady 2009/902/WSiSW z dnia 30 listopada 2009 r. ustanawiająca Europejską Sieć Zapobiegania Przestępczości (ESZP) i uchylająca decyzję 2001/427/WSiSW (Dz.U. L 321 z 8.12.2009, s. 44).

- (13) UWAŻA, że uzyskanie odszkodowania za szkody wyrządzone ofiarom w wyniku przestępstwa należy do podstawowych praw przysługujących ofiarom. Podczas gdy obowiązek zapewnienia ofiarom rzeczywistego odszkodowania spoczywa przede wszystkim na sprawcy przestępstwa, w najbliższej przyszłości należy podjąć szczególne wysiłki, aby poprawić skuteczny dostęp ofiar do kompensat państwowych, zgodnie z przepisami dotyczącymi krajowych systemów kompensaty ustanowionymi w dyrektywie Rady 2004/80/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. odnoszącej się do kompensaty dla ofiar przestępstw (zwanej dalej „dyrektywą o kompensacie”) ⁽¹⁰⁾. Poprawi to w szczególności sytuację ofiar przestępstw umyślnych popełnionych z użyciem przemocy.
- (14) UWAŻA, że w celu poprawy dostępu ofiar do odszkodowań, rozważyć należy zastosowanie odpowiednich środków. Środki te mogłyby obejmować zacieśnienie współpracy na szczeblu krajowym i na szczeblu unijnym. Można by również rozważyć możliwość zmiany dyrektywy o kompensacie – w zależności od wyników przeprowadzanej obecnie oceny tej dyrektywy. Częścią ewentualnych prac nad jej zmianą powinno być dokładniejsze zdefiniowanie zadań krajowych punktów kontaktowych. Ponadto w celu rozważenia przyszłych działań w zakresie dostępu ofiar do odszkodowań, należy zapewnić więcej informacji na temat trudności napotykanych podczas wdrażania dyrektywy o kompensacie. Potrzeba również więcej informacji na temat krajowych kryteriów przyznawania odszkodowań i na temat krajowych definicji przestępstw umyślnych popełnionych z użyciem przemocy.
- (15) PODKREŚLA, że w celu uproszczenia systemów kompensat państwowych, jak również w celu odpowiedniego uwzględnienia różnic między państwami członkowskimi, kompensaty powinny nadal mieć formę świadczeń pieniężnych. Państwa członkowskie powinny starać się zapewnić, by ofiary, które występują o odszkodowanie, nie były narażone na wtórną wiktymizację, i w tym celu powinny zapewnić im odpowiednie wsparcie i ochronę. Rada nie uważa, żeby harmonizacja odszkodowań i systemów kompensat państwowych była możliwa; można by jednak zbadać, czy możliwe jest zharmonizowanie w pewnym stopniu definicji ofiar uprawnionych do kompensat państwowych.

ZWRACA SIĘ DO KOMISJI EUROPEJSKIEJ, ABY:

1. OPRACOWAŁA unijną strategię na lata 2020–2024 dotyczącą praw ofiar. Strategia powinna mieć kompleksowy charakter i powinna dotyczyć wszystkich ofiar przestępstw, ze szczególnym uwzględnieniem ofiar przestępstw z użyciem przemocy. Powinna obejmować systematyczne podejście do zapewniania ofiarom skutecznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości i odszkodowań.
2. UWZGLĘDNIŁA w strategii następujące środki: propagowanie wśród państw członkowskich najlepszych praktyk w zakresie sposobów poprawy dostępu ofiar do informacji, wsparcia i ochrony, nowe praktyczne inicjatywy w zakresie szkoleń oraz koordynowanie i usprawnianie działań prowadzonych w ramach istniejących sieci UE, takich jak europejska sieć dotycząca praw ofiar i sieć krajowych punktów kontaktowych ustanowionych na mocy art. 16 dyrektywy o kompensacie. W tym kontekście Komisja jest proszona o dokonanie oceny zarówno działań prowadzonych w ramach europejskiej sieci dotyczącej praw ofiar i sieci krajowych punktów kontaktowych, jak i roli, jaką odgrywają te sieci, a także o zastanowienie się nad celowością połączenia tych dwóch sieci.
3. DOKONAŁA OCENY – w ramach wyżej wymienionej strategii – istniejących ram prawnych dotyczących praw ofiar. Szczególną uwagę należy zwrócić na przegląd przepisów UE, które mają zastosowanie do odszkodowań, takich jak dyrektywa o kompensacie. Należy również przeanalizować, jakie skutki dla dostępu ofiar do odszkodowań ma decyzja ramowa Rady 2005/214/WSiSW z dnia 24 lutego 2005 r. w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania do kar o charakterze pieniężnym ⁽¹¹⁾.
4. ZWRÓCIŁA się do Eurojustu, FRA, Europejskiego Instytutu ds. Równości Kobiet i Mężczyzn oraz do europejskiej sieci dotyczącej praw ofiar, aby zastanowiły się nad tym, w jaki sposób można usprawnić współpracę i wymianę informacji między właściwymi organami w odniesieniu do ofiar przestępstw z użyciem przemocy w sprawach transgranicznych. Ponadto Europejska Sieć Szkolenia Kadr Wymiaru Sprawiedliwości i Agencja Unii Europejskiej ds. Szkolenia w dziedzinie Ścigania mogłyby również wnieść swój wkład, w szczególności w szkolenia właściwych organów.
5. W PEŁNI WYKORZYSTYWAŁA instrumenty unijnego finansowania do propagowania praw ofiar przestępstw oraz aktywnie rozpowszechniała informacje na temat możliwości w zakresie unijnego finansowania służących poprawie praw ofiar w państwach członkowskich.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. L 261 z 6.8.2004, s. 15.

⁽¹¹⁾ Dz.U. L 76 z 22.3.2005, s. 16.

APELUJE DO PAŃSTW CZŁONKOWSKICH, ABY:

1. ZAPEWNIŁY pełną i prawidłową transpozycję oraz skuteczne praktyczne wdrożenie istniejących przepisów UE dotyczących praw ofiar.
 2. WYPEŁNIŁY zobowiązanie do wdrożenia środków uzgodnionych w niedawno przyjętych konkluzjach Rady w odniesieniu do praw ofiar.
 3. ZAPEWNIŁY, by organy krajowe ds. odszkodowań uczestniczyły, w razie potrzeby, w krajowych i dwustronnych działaniach oraz w spotkaniach krajowych punktów kontaktowych w celu zacieśniania współpracy.
 4. ZAPEWNIŁY wszechstronne i całościowe podejście do praw ofiar, które uwzględni wszystkie podmioty mogące mieć kontakt z ofiarami i obejmie dostęp ofiar do informacji na temat przysługujących im praw, wsparcia i ochrony zgodnie z indywidualnymi potrzebami ofiar.
 5. ZAPEWNIŁY istnienie krajowych polityk odszkodowawczych dotyczących dostępu ofiar do odszkodowań oraz w razie konieczności opracowały środki służące usprawnieniu funkcjonowania tych polityk. Przy opracowywaniu takich środków można skoncentrować się między innymi na zwiększaniu możliwości korzystania z nowych technologii w celu lepszego informowania ofiar o odszkodowaniach. Informacje powinny być interaktywne, przyjazne dla użytkownika i dostępne dla wszystkich użytkowników. Państwa członkowskie powinny rozważyć udostępnianie tych informacji nie tylko językach narodowych, ale co najmniej również w języku angielskim. Państwa członkowskie zachęca się również do tego, aby opracowały usługi elektroniczne i łatwe w obsłudze formularze, za pośrednictwem których będzie można ubiegać się o odszkodowanie.
 6. ZWIĘKSZAŁY wiedzę urzędników, którzy mogą mieć kontakt z ofiarami, na temat systemów kompensat państwowych, na przykład organizując w tym celu szkolenia. Ponadto państwa członkowskie są proszone o zastanowienie się, czy szkolenia przewidziane w art. 25 dyrektywy o prawach ofiar należy również kierować do organów ds. odszkodowań.
 7. W PEŁNI WYKORZYSTYWAŁY instrumenty unijnego finansowania do propagowania praw ofiar przestępstw, w tym na przykład opracowywały i uruchamiały interaktywne i łatwe w obsłudze krajowe strony internetowe, infolinie i mobilne aplikacje dla organów ds. odszkodowań w państwach członkowskich.
-